

DOI: 10.33270/05267101.8

УДК 343.9

ЧОРНОУС Юлія*

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри криміналістики та судової медицини Національної академії внутрішніх справ

03035, пл. Солом'янська, 1, м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9710-4858>;

ЧЕЧОТКА Ірина

здобувач науково-дослідної лабораторії з проблем протидії злочинності навчально-наукового інституту поліцейської діяльності Національної академії внутрішніх справ

03035, пл. Солом'янська, 1, м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-6737-4749>

Сучасний стан і напрями розвитку криміналістичного забезпечення кримінального провадження

Анотація. Ефективність реалізації завдань кримінального провадження безпосередньо залежить від належного забезпечення процесу досудового розслідування та судового розгляду криміналістичними засобами, методами, прийомами, тобто системного й комплексного криміналістичного забезпечення. Статтю присвячено з'ясуванню характеристики криміналістичного забезпечення кримінального провадження за сучасних умов. Криміналістичне забезпечення кримінального провадження спрямовується на роботу з різноманітними джерелами криміналістично значущої інформації, охоплює як традиційні, перевірені багаторічною теорією і практикою, криміналістичні засоби та прийоми, так і криміналістичні інновації, які ґрунтуються на найкращих нових національних досягненнях науки і практики та запозичені з передового досвіду іноземних держав. Поняття «криміналістичне забезпечення» в теоретичному аспекті може бути схарактеризовано як окреме вчення науки криміналістики, що спрямоване на формування наукового підґрунтя застосовуваним криміналістичним засобам, методам і прийомам діяльності за динамічних умов, пов'язаних зі змінами законодавства, розвитком науково-технічного прогресу, виконанням актуальних завдань суспільства задля досягнення мети кримінального провадження. У практичному аспекті йдеться про застосування криміналістичних засобів, методів і прийомів діяльності в кримінальному провадженні, що реалізують сторона обвинувачення, сторона захисту та суд як орган правосуддя. Власне криміналістичне забезпечення складається з теоретичної основи, яку становить загальна теорія криміналістики, і трьох структурних елементів, а саме: криміналістичної техніки (техніко-криміналістичне забезпечення), криміналістичної тактики (тактико-криміналістичне забезпечення) і криміналістичної методики (методико-криміналістичне забезпечення). Криміналістичне забезпечення кримінального провадження реалізується як під час досудового розслідування, так і судового розгляду.

Ключові слова: криміналістичне забезпечення; криміналістична техніка; криміналістична тактика; криміналістична методика; кримінальне провадження; технічні засоби; тактичний прийом; психологічний контакт; сліди кримінального правопорушення.

Історія статті:

Отримано: 06.01.2026

Прийнято: 10.02.2026

Опубліковано: 31.03.2026

Рекомендоване посилання:

Чорноус Ю., Чечотка І. Сучасний стан і напрями розвитку криміналістичного забезпечення кримінального провадження. *Наука і правоохорона*. 2026. Вип. 1 (71). С. 80–88. DOI: 10.33270/05267101.8

*Відповідальний автор

© Чорноус Ю., Чечотка І., 2026. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Вступ

Ефективність реалізації завдань кримінального провадження безпосередньо залежить від належного забезпечення процесу досудового розслідування та судового розгляду криміналістичними засобами, методами, прийомами, тобто системного й комплексного криміналістичного забезпечення. Криміналістичне забезпечення кримінального провадження спрямовується на роботу з різноманітними джерелами криміналістично значущої інформації, охоплює як традиційні, перевірені багаторічною теорією та практикою, криміналістичні засоби й прийоми (криміналістичні валізи різної комплектації, системи тактичних прийомів проведення слідчих (розшукових) дій, методичні рекомендації щодо розслідування окремих видів кримінальних правопорушень та ін.), так і криміналістичні інновації, що ґрунтуються на кращих нових вітчизняних досягненнях науки й практики та запозиченні передового досвіду іноземних держав (криміналістичні лабораторії для експрес-аналізу ДНК, прилади для встановлення ДНК-профілю людини «ANDE 6С»; безпілотні літальні апарати під час огляду місця події; можливості цифрової криміналістики; тактичні прийоми психологічного впливу та застосування процесуального інтерв'ю під час допиту; формування криміналістичної методики розслідування воєнних злочинів та ін.).

Отже, слід констатувати актуальність дослідження проблематики криміналістичного забезпечення кримінального провадження, яка збільшується з огляду на сучасні завдання подолання збройної агресії російської федерації, розслідування воєнних злочинів, інтеграції правової системи нашої держави до європейських та міжнародних стандартів. Слід враховувати тенденції розвитку науково-технічного процесу, інновації розвитку криміналістики. Перелічені та інші обставини зумовлюють нові виклики для криміналістичного забезпечення кримінального провадження за сучасних вимог.

Матеріали та методи

Для виконання поставлених завдань було залучено комплекс методів наукового пізнання, а саме методи формальної логіки (аналіз, синтез, дедукцію, індукцію, аналогію, абстрагування), низку спеціально-правових методів: догматичного, порівняльно-правового, компаративістського, системно-структурного та ін.

Результати й обговорення

Проблематика криміналістичного забезпечення кримінального провадження систематично перебуває в центрі уваги вчених і практиків.

Нині у центрі дослідницької уваги сучасних учених – різні форми реалізації інституту

криміналістичного забезпечення, відповідно до досліджуваної проблематики.

Так, В. А. Журавель (2016), у контексті висвітлення проблематики криміналістичного забезпечення розслідування корупційних злочинів, визначає криміналістичне забезпечення як систему науково-технічних, організаційно-тактичних і методико-криміналістичних засобів, розроблених і впроваджених задля ефективного виконання діяльності органами кримінальної юстиції із запобігання злочинам, оптимізації їх розслідування й судового розгляду, здійснюваних на підставі наукових знань про закономірності виникнення, збирання, дослідження, оцінювання та використання доказів, що виявляються в процесі кримінального провадження цієї категорії злочинів (Zhuravel, Pavliuk, & Reznikova, 2016, p. 18).

Як вказує З. М. Топорецька (2015), криміналістичним забезпеченням доказування в кримінальному провадженні є задоволення потреб процесу збирання, перевірки й оцінювання доказів для встановлення предмета доказування технічними засобами, тактичними прийомами та методами криміналістики під час досудового розслідування й судового розгляду кримінального правопорушення, проведення процесуальних дій, прийняття процесуальних рішень у кримінальному процесі (Toporetska, 2015, p. 139).

Цей напрям було розглянуто в нових публікаціях О. Л. Дульського (2025). Зокрема, дослідник зазначає, що зміст криміналістичного забезпечення збирання доказів сторонами кримінального провадження в змагальному кримінальному процесі виявляється в таких елементах, як: забезпечення потреб практичної діяльності уповноважених суб'єктів; наявність уповноважених суб'єктів, що передбачені в кримінальному процесуальному законодавстві України; використання методів, засобів, прийомів криміналістичної техніки, тактики й методики; пізнавальна діяльність уповноважених суб'єктів, що передбачені в кримінальному процесуальному законодавстві України, яка полягає в знаходженні, сприйнятті, витребуванні фактичних даних, а також пізнавальна діяльність окремих уповноважених осіб, спрямована на вилучення, збереження та фіксацію фактичних даних; збирання тих фактичних даних, які мають значення для кримінального провадження; збирання фактичних даних відповідно до нормативно-правових актів, рішень Конституційного Суду України, постанов Пленуму Верховного Суду та з огляду на практику Європейського суду з прав людини; збирання таких доказів як стороною обвинувачення, так і стороною захисту, що передбачає їхні рівні права на знаходження та витребування фактичних даних, які мають значення для кримінального провадження (Dulskyi, 2025, p. 366).

На нашу думку, поняття «криміналістичне забезпечення» у теоретичному аспекті може бути схарактеризоване як окреме вчення науки

криміналістики, а в практичному аспекті йдеться про застосування криміналістичних засобів, методів і прийомів діяльності в кримінальному провадженні, що реалізуються стороною обвинувачення, стороною захисту та судом як органом правосуддя.

Власне криміналістичне забезпечення представлено структурою, що складається з теоретичної основи – загальної теорії криміналістики і трьох структурних елементів: криміналістичної техніки (техніко-криміналістичне забезпечення), криміналістичної тактики (тактико-криміналістичне забезпечення) та криміналістичної методики (методико-криміналістичне забезпечення). Особливою є сфера реалізації криміналістичного забезпечення – відповідно до проблематики, яка є безпосереднім предметом наукового дослідження вчених і практиків.

Нині такими актуальними напрямами дослідження сучасних учених є: криміналістичне забезпечення розслідування воєнних злочинів (О. В. Жовтук (2024), В. В. Сокурєнко (2023)); криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень проти моральності (М. М. Єфімов (2020)); криміналістичне забезпечення розслідування незаконної приватизації державного та комунального майна (Є. В. Пряхін, Н. В. Гангур (2020) та ін.).

Розглянемо складові криміналістичного забезпечення кримінального провадження.

На думку С. І. Перліна (2020), техніко-криміналістичне забезпечення є багаторівневою складною системою, що відображає як сферу його застосування, так і її суб'єктів. Відповідно до суб'єктів, діяльність яких потребує техніко-криміналістичного забезпечення, виокремлено такі рівні: 1) техніко-криміналістичне забезпечення правозастосовної діяльності загалом; 2) техніко-криміналістичне забезпечення діяльності органів кримінальної юстиції; 3) техніко-криміналістичне забезпечення діяльності окремих відомств (органів системи МВС України, Служби безпеки України, органів прокуратури тощо); 4) техніко-криміналістичне забезпечення діяльності окремих суб'єктів (слідчих, детективів, працівників оперативних підрозділів, експертів). Водночас за сферою реалізації визначено такі рівні, як: 1) техніко-криміналістичне забезпечення здійснення судочинства за галузями (кримінального провадження, адміністративного, цивільного, господарського судочинства); 2) техніко-криміналістичне забезпечення окремих стадій і проваджень у кримінальному процесі (досудового розслідування та судового провадження); 3) техніко-криміналістичний супровід розслідування окремих видів злочинів як складова частина техніко-криміналістичного забезпечення досудового розслідування; 4) техніко-криміналістичне сприяння проведенню окремих слідчих (розшукових) дій, тобто допомога спеціалістів під час їх здійснення (Perlin, 2020, p. 225).

Як зазначає Ю. М. Чорноус (2017) у монографічному дослідженні, основний зміст тактико-криміналістичного забезпечення складають відповідні тактико-криміналістичні засоби та рекомендації щодо їх застосування (Chornous, 2017, p. 64). Методико-криміналістичне забезпечення розслідування злочинів ґрунтується на загальнотеоретичних положеннях криміналістичної методики, передбачає розроблення апробованих практикою криміналістичних рекомендацій щодо розслідування певних видів (груп) злочинів (відповідно до кримінально-правової та криміналістичної класифікації) (Chornous, 2017, p. 70-71).

Важливо, що інститут криміналістичного забезпечення кримінального провадження реалізується як під час досудового розслідування, так і судового розгляду.

Погоджуємося з висновком Ю. М. Мирошніченка (2023), що в онтологічному аспекті криміналістичне забезпечення є складною, багатоплановою системою, що містить низку функціонально пов'язаних між собою генеральною метою підсистем, головними серед яких є наука криміналістика, криміналістична освіта та криміналістична практика. Кожна з них має власні компоненти, які також можуть бути розглянуті й описані як системи, що складаються з певних елементів – окремих процесів та їх результатів, які мають власну структуру, зокрема об'єкти, суб'єкти, зв'язки, функції та цілі. Криміналістичне забезпечення правоохоронної та судової діяльності з системно-діяльнісної (процесної) позиції може бути репрезентоване як система наукової, педагогічної та прикладної діяльності з розроблення криміналістичних прийомів, методів і рекомендацій; передання знань про них суб'єктам зазначених видів діяльності; формування в них навичок і вмінь, необхідних для ефективного застосування криміналістичних засобів у кожній криміналістичній ситуації з метою позитивно-результативної реалізації ними професійних завдань і процесуальних функцій. З позиції ресурсного підходу криміналістичне забезпечення є сукупністю криміналістичних технічних засобів, тактичних прийомів і методичних рекомендацій, а також криміналістичних знань і вмінь суб'єктів, уповноважених на розкриття, розслідування та судовий розгляд кримінальних справ (Myroshnychenko, 2023, p. 266). Отже, криміналістичне забезпечення – це процес безперервного руху знання, під час якого воно проходить певні етапи, виконуючи на кожному з них відповідні функції (Myroshnychenko, 2023, p. 265).

Водночас Є. В. Пряхін (2022) вказує, що криміналістика структурно складається з чотирьох розділів, а отже в ній вирізняються щонайменше три види засобів прикладного спрямування, об'єднаних єдиним поняттям «криміналістичні засоби», зокрема: 1) засоби криміналістичної техніки; 2) засоби криміналістичної тактики; 3) засоби криміналістичної методики. Також у роботі

вченого представлено класифікацію криміналістичних засобів відповідно до їх службової ролі в протидії злочинності: 1) засоби, що усувають чи суттєво ускладнюють можливість учинення кримінальних правопорушень; 2) засоби встановлення причин та умов, що сприяли вчиненню кримінальних правопорушень; 3) засоби захисту різних об'єктів від протиправних посягань; 4) засоби створення сприятливих умов для виникнення доказової інформації; 5) засоби отримання інформації про кримінальні правопорушення, що готуються; 6) засоби припинення протиправних посягань (Priakhin, 2022, p. 10-11). Однак, на нашу думку, наведена класифікація лише частково характеризує засоби криміналістичного забезпечення, розкриваючи його техніко-криміналістичну складову. Крім того, обираючи за основу таку класифікацію, варто враховувати, що один і той самий засіб криміналістичної техніки (наприклад, засоби фото-, відеозапису) може одночасно опинитися у кількох групах, вказаних автором. Тому використання вказаної класифікації криміналістичних засобів відповідно до їх службової ролі в протидії злочинності є дискусійним і потребує доопрацювання.

Вказані та інші напрацювання висвітлювали різні аспекти проблематики криміналістичного забезпечення кримінального провадження, сприяючи формуванню його інституту, що має комплексне правове регулювання, а також виокремленню відповідного криміналістичного вчення.

Криміналістичне забезпечення кримінального провадження реалізується у чітко визначених правових межах.

Адже, як слушно зауважує М. В. Костицький (2013), кримінально-процесуальний закон закріплює процесуальну форму кримінального судочинства, конкретизує положення Конституції України про гарантії та захист прав і свобод людини в кримінальному процесі. З огляду на зазначене, з'ясуємо, як співвідносяться кримінальне процесуальне право й кримінально-процесуальний закон. Очевидно, що поняття «право» є ширшим за поняття «закон», і вони перебувають більшою мірою в ієрархічному взаємозв'язку як ціле (право) і частина (закон). Закон, безперечно, є джерелом права, але не єдиним і не монопольним, як і традиції, звичаї, міжнародні норми. З іншого боку, новий КПК України закладає перспективу кримінально-процесуальної діяльності не лише в суворій відповідності до закону, а й відповідно до права, а отже – відповідно до справедливості, рівності, свободи, прав людини (Kostytskyi, 2013, p. 37).

Поділяючи думку вченого, зосередимося на питанні формування правових засад криміналістичного забезпечення кримінального провадження як у межах законодавства України, так і в контексті права як суспільного інституту, дотримання засад якого притаманне правовій

державі. Адже численні аспекти реалізації криміналістичного забезпечення, а саме: застосування різноманітних техніко-криміналістичних засобів, прийомів, методів, тактичних прийомів та їх комплексів, запропонованих криміналістичних рекомендацій, внаслідок неможливості «технічно» охопити всі аспекти вказаної діяльності в її пракселогічному вимірі, – переважно відповідають не «букві», а «духу» закону, тобто праву.

На вдосконалення процесу криміналістичного забезпечення кримінального провадження спрямовані й нові закони України щодо внесення змін і доповнень до КПК України, зокрема Закон України «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам» 2022 року¹, Закон України «Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо оптимізації діяльності спеціалістів у кримінальному провадженні» 2024 року² та ін. Важливе значення в системі криміналістичного забезпечення має інститут судової експертизи, який регламентовано Законом України «Про судову експертизу» 1994 року³ та численними підзаконними нормативно-правовими актами.

Такі обставини як вид розслідуваного кримінального правопорушення, слідча ситуація, кадровий потенціал, матеріально-технічне забезпечення та інші умови впливають на особливості реалізації криміналістичного забезпечення кримінального провадження.

На слушну думку С. Перліна (2020), техніко-криміналістичне забезпечення правозастосовної діяльності є досить широким, комплексним поняттям, яке охоплює сукупність техніко-криміналістичних засобів і прийомів їх застосування; діяльність певних суб'єктів щодо створення належних умов для використання зазначених засобів на практиці; систему наукових положень, спрямованих на реалізацію практичних завдань із застосування криміналістичної техніки в діяльності органів правопорядку. Різновиди техніко-криміна-

¹ Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про електронні комунікації» щодо підвищення ефективності досудового розслідування «за гарячими слідами» та протидії кібератакам: Закон України від 15 берез. 2022 р. № 2137-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2137-20>

² Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо оптимізації діяльності спеціалістів у кримінальному провадженні: Закон України від 9 жовт. 2024 р. № 4009-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4009-20>

³ Про судову експертизу: Закон України від 25 лют. 1994 р. № 4038-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>

лістичного забезпечення досудового розслідування як однієї зі сфер практичної діяльності можна виокремити залежно від її суб'єктів, якими можуть бути: 1) безпосередньо органи досудового розслідування; 2) інші органи, заклади, відомства, які виконують функції щодо належного застосування техніко-криміналістичних засобів під час досудового розслідування (Perlin, 2020, p. 225).

Опрацювавши теоретичні праці та результати емпіричних досліджень, визначимо напрями реалізації техніко-криміналістичного забезпечення розслідування, яке виявляється в реалізації низки завдань, зокрема нормативно-правовому, організаційно-технічному та науково-методичному супроводженні діяльності з розслідування кримінальних правопорушень за зазначеним напрямом; розробці нових й удосконаленні наявних техніко-криміналістичних засобів, методів та методик тощо (Chornous, 2017, p. 58).

Серед інновацій криміналістичного забезпечення слід назвати впровадження криміналістичних лабораторій для експрес-аналізу ДНК, а саме приладів для встановлення ДНК-профілю людини «ANDE 6C».

Як зазначає Р. Л. Степанюк (2024), в Україні в умовах повномасштабної збройної агресії значно активізувалася робота з використання криміналістичного обладнання для швидкого ДНК-тестування, що надає можливість значно ефективніше, ніж раніше, виконувати завдання з ідентифікації жертв війни. Водночас потребують подальшого розвитку питання правового, організаційного й методичного характеру, спрямовані на вдосконалення відповідних процедур і розширення в перспективі спектра можливостей цієї інноваційної сфери криміналістичної техніки. Оптимальним варіантом виходу з цієї ситуації вбачається внесення змін і доповнень до КПК України з метою впорядкування одержання біологічних зразків і проведення перевірочних досліджень спеціалістами з оформленням їх результатів у висновку спеціаліста. Також необхідно окремо визначити особливості проведення молекулярно-генетичних досліджень у контексті забезпечення захисту генетичних даних і встановлення допустимих меж втручання в приватне та сімейне життя. Задля забезпечення належного організаційного та методичного рівня використання інноваційної криміналістичної техніки швидкого ДНК-тестування потрібно впровадити конкретизовану інструкцію для спеціалістів-криміналістів. У ній варто передбачити допустимі цілі та межі проведення експрес-досліджень ДНК у кримінальному провадженні. Також необхідно впорядкувати процедури одержання зразків біологічного матеріалу та визначення ДНК-профілів з метою забезпечення державної реєстрації геномної інформації людини поза межами кримінального процесу. Варто організувати належне науково-методичне забезпечення й технічну сертифікацію обладнання (Stepaniuk, 2024, p. 252-253).

Поділяємо позицію вченого щодо необхідності реалізації вказаних ініціатив. Кожен визначений напрям удосконалення криміналістичної техніки щодо ДНК-ідентифікації передбачає комплексні заходи криміналістичного забезпечення.

Основний зміст тактико-криміналістичного забезпечення складають відповідні тактико-криміналістичні засоби та рекомендації щодо їх застосування (Chornous, 2017, p. 64). До тактико-криміналістичних засобів традиційно відносять тактичні прийоми, тактичні комбінації, тактичні операції й виокремлюють тактику проведення слідчих (розшукових) дій.

Серед інновацій тактико-криміналістичного забезпечення можна назвати процесуальне інтерв'ю, яке В. А. Князева та Б. Є. Лук'янчиков (2025) розглядають як сучасну методику проведення допиту, що передбачає окремі рекомендації щодо підготовки, встановлення психологічного контакту тощо (Kniazieva, & Lukianchukov, 2025, p. 120). Однак, вважаємо доцільним зауважити, що процесуальне інтерв'ю стосується не методики, а тактики допиту, і належить до сучасного тактико-криміналістичного засобу.

Водночас методико-криміналістичне забезпечення спрямовано на формування криміналістичної методики розслідування різних видів і груп кримінальних правопорушень. Кожна окрема криміналістична методика є програмою розслідування, що має будуватись з урахуванням методологічних засад.

На думку В. В. Тіщенко (2021), на основі доктринальних положень теорії криміналістики та специфічних завдань криміналістичної методики як її розділу до таких принципів доцільно віднести: 1) розроблення окремих методик розслідування з урахуванням криміналістичної класифікації відповідної категорії злочинних правопорушень; 2) формування кожної методики розслідування на базі аналізу таких правопорушень й утворення їх типової інформаційної моделі – криміналістичної характеристики; 3) визначення кола обставин, що підлягають з'ясуванню та встановленню; 4) зазначення стратегічних завдань, загальних версій, напрямів їх вирішення й перевірки; 5) виокремлення типових слідчих ситуацій на початковому та подальшому етапах розслідування; 6) визначення тактичних завдань відповідно до кожної типової ситуації та методів і засобів їх вирішення; 7) розроблення специфічних тактичних, організаційних і техніко-криміналістичних засобів, прийомів і правил проведення тактичних операцій та окремих слідчих дій у розслідуванні відповідної категорії кримінальних правопорушень (Tishchenko, 2021, p. 99).

Отже, кожна сформована криміналістична методика розслідування характеризується як специфікою складу кримінального правопорушення, так й індивідуальним суб'єктом його вчинення, особливостями механізму реалізації

протиправної діяльності та слідоутворення, іншими криміналістично значущими ознаками.

Саме за змістом криміналістичної методики, як особливого розділу науки криміналістики, аналізується накопичений досвід слідчої, експертної, судової практики, відшукуються найефективніші прийоми, методи та засоби розслідування й попередження різних видів кримінальних правопорушень. Розроблені наукою криміналістичні рекомендації є важливим інструментарієм слідчого та інших компетентних суб'єктів, що залучені до кримінального провадження, – своєрідним алгоритмом дій у типових слідчих ситуаціях.

Джерелом розвитку криміналістичної методики є залучення досягнень інших наук (природничих, гуманітарних та ін.), а також здобутки нових криміналістичних досліджень за напрямом загальної теорії криміналістики, криміналістичної техніки й тактики. Зазначений процес реалізується у двох основних формах: по-перше, створення нових техніко-криміналістичних і тактико-криміналістичних засобів і методів обумовлює необхідність розробки або уточнення криміналістичних рекомендацій щодо їх застосування під час розслідування окремих видів кримінальних правопорушень; по-друге, потреби практичної діяльності (поява нових способів вчинення й приховання кримінальних правопорушень) визначають потребу вдосконалення наявних або розроблення нових криміналістичних засобів, прийомів і рекомендацій.

Поділяємо думку В. М. Шевчука (2022), який на прикладі формування криміналістичної методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень підсумовує, що в сучасних умовах воєнного стану й необхідності активізації протидії злочинності актуальною та невідкладною постала проблема надійного криміналістичного забезпечення, розроблення й запровадження ефективного механізму протидії корупційним кримінальним правопорушенням. Створення такого механізму передбачає запровадження ефективного системи протидії цим кримінальним проявам, реформування кримінального й кримінального процесуального законодавства, вжиття невідкладних заходів, спрямованих на вдосконалення слідчої та судової практики, що ґрунтуються на новітніх досягненнях науки й техніки. Тому з метою належного криміналістичного забезпечення виявлення, розслідування та профілактики розглядуваних кримінальних правопорушень вбачається доцільним розроблення та формування комплексної криміналістичної методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень (Shevchuk, 2022, p. 454).

На думку О. П. Ващук (2024), розуміння структури криміналістичної методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень є важливим з таких причин: ефективність розслідування; універсальність та адаптивність; якість доказової бази; взаємодія між суб'єктами кримінального провадження; запобігання помил-

кам і порушенням; підвищення професійного рівня; забезпечення прав і свобод громадян; інновації та науковий прогрес (розуміння та дослідження структури методики сприяє впровадженню нових наукових досягнень і технологій у криміналістичну практику, що допомагає постійно вдосконалювати методи розслідування, роблячи їх більш точними та ефективними) (Vashchuk, 2024, p. 31).

Тому особливе місце в системі криміналістичного забезпечення посідає методико-криміналістичне забезпечення, адже воно як враховує складники техніко-криміналістичного й тактико-криміналістичного забезпечення, так і має самостійне значення й зміст (Chornous, & Dulskyi, 2023, p. 192). Щодо методико-криміналістичного забезпечення слід зауважити, що застосування засобів криміналістичної тактики та методів і засобів криміналістичної техніки за конкретних умов (наприклад, під час розслідування певного виду кримінального правопорушення або інших умов, зважаючи на класифікацію криміналістичних методик) під час збирання фактичних даних (у кримінальному процесуальному аспекті) чи криміналістично значущої інформації (у криміналістичному аспекті) у комплексі становлять методико-криміналістичне забезпечення збирання доказів у кримінальному провадженні (Chornous, & Dulskyi, 2023, p. 194).

Висновки

Поняття «криміналістичне забезпечення» в теоретичному аспекті може бути схарактеризоване як окреме вчення науки криміналістики, що спрямовано на формування наукового підґрунтя застосовуваним криміналістичним засобам, методам і прийомам діяльності, за динамічних умов, пов'язаних зі змінами законодавства, розвитком науково-технічного прогресу, вирішенням актуальних завдань суспільства задля досягнення завдань кримінального провадження. У практичному аспекті йдеться про застосування криміналістичних засобів, методів і прийомів діяльності в кримінальному провадженні, що реалізуються стороною обвинувачення, стороною захисту та судом як органом правосуддя. Власне криміналістичне забезпечення представлене структурою, що складається з теоретичної основи, якою є загальна теорія криміналістики, і трьох структурних елементів: криміналістичної техніки (техніко-криміналістичне забезпечення), криміналістичної тактики (тактико-криміналістичне забезпечення) та криміналістичної методики (методико-криміналістичне забезпечення). Особливою є сфера реалізації криміналістичного забезпечення – відповідно до проблематики, яка є безпосереднім предметом наукового дослідження. Також зауважимо, що криміналістичне забезпечення кримінального провадження реалізується як під час досудового розслідування, так і судового розгляду.

References

- [1] Chornous, Yu.M. (2017). *Forensic support for crime investigation*. Vinnytsia: Nilan-LTD. Retrieved from <https://elar.navs.edu.ua/items/733d8076-d55a-46ea-80d1-ac8b0eb5a287>
- [2] Chornous, Yu.M., & Dulskiy, O.L. (2023). Methodological and forensic support for collecting evidence in criminal proceedings. *New Ukrainian Law*, 4, 191-198. DOI: 10.51989/NUL.2023.4.25
- [3] Dulskiy, O.L. (2025). *Forensic support for the collection of evidence by the parties to criminal proceedings: international, European, national standards*. Odesa: Yurydika.
- [4] Kniazieva, V.A., & Lukianchikov, B.Ye. (2025). Procedural interview as a modern method of conducting interrogation. *Prekarpathian Legal Bulletin*, 5(64), 118-122. DOI: 10.32782/pyuv.v5.2025.22
- [5] Kostytskyi, M.V. (2013). On the science of criminal procedure, criminal procedural law and legislation (philosophical view). *Legal Journal of the National Academy of Internal Affairs*, 1, 31-37.
- [6] Myroshnychenko, Yu.M. (2023). Forensic support of judicial proceedings: ontological, methodological and praxeological aspects. *Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. Series "Law"*, 79(2), 262-267. DOI: 10.24144/2307-3322.2023.79.2.40
- [7] Perlin, S. (2020). Concept and types of technical and forensic support for law enforcement activities. *Entrepreneurship, economy and law*, 1, 221-226. DOI: 10.32849/2663-5313/2020.1.40
- [8] Priakhin, Ye.V. (2022). *Forensic means and methods of investigation of criminal offenses*. Lviv: Lviv. State University of Internal Affairs. Retrieved from <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4380>
- [9] Priakhin, Ye.V., & Hanhur, N.V. (2020). Forensic support for the investigation of illegal privatization of state and municipal property. *Scientific notes of the V.I. Vernadsky Tavrichesky National University. Series "Legal Sciences"*, 31(70), 3, 208-213. DOI: 10.32838/TNU-2707-0581/2020.3/36
- [10] Shevchuk, V.M. (2022). Formation and implementation of forensic investigation methods for corruption criminal offenses. *Legal Scientific Electronic Journal*, 6, 450-455. DOI: 10.32782/2524-0374/2022-6/101
- [11] Sokurenko, V. (2023). Technical and forensic support for the investigation of violations of the laws and customs of war. *Theory and practice of forensic science and forensics*, 31(2), 11-24. DOI: 10.32353/KHRIFE.2.2023.02
- [12] Stepaniuk, R.L. (2024). Express DNA analysis in the investigation of criminal offenses. *Scientific Bulletin of the Dnipro State University of Internal Affairs*, 2, 247-254. DOI: 10.31733/2078-3566-2024-2-247-254
- [13] Tishchenko, V.V. (2021). The role of forensic investigation methods in the formation of the doctrine of forensics. *Law of Ukraine*, 8, 91-103. DOI: 10.33498/louu-2021-08-091
- [14] Toporetska, Z.M. (2015). Problems of defining the concept and content of forensic support for evidence in criminal proceedings. *Bulletin of Criminal Procedure*, 4, 135-140. Retrieved from https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2014_Toporetska.pdf
- [15] Vashchuk, O.P. (2024). Structure of individual methods of investigation of criminal offenses. *Legal Bulletin*, 3, 30-36. DOI: 10.32782/yuv.v3.2024.4
- [16] Yefimov, M.M. (2020). Forensic support for the investigation of criminal offenses against morality. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 9, 224-228. DOI: 10.32849/2663-5313/2020.9.39
- [17] Zhovtiuk, O.V. (2024). The concept, content and tasks of technical and forensic support for the investigation of violations of the laws and customs of war. *Legal Scientific Electronic Journal*, 2, 418-422. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-2/103
- [18] Zhuravel, V.A., Pavliuk, N.V., & Reznikova, O.I. (2016). The concept and means of forensic support for the investigation of corruption crimes. *Issues of combating crime*, 32, 13-30. Retrieved from <https://pbz.nlu.edu.ua/article/view/98311>

Список використаних джерел

- [1] Чорноус Ю. М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів : монографія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. 492 с. URL: <https://elar.navs.edu.ua/items/733d8076-d55a-46ea-80d1-ac8b0eb5a287>
- [2] Чорноус Ю. М., Дульський О. Л. Методико-криміналістичне забезпечення збирання доказів у кримінальному провадженні. *Нове українське право*. 2023. Вип. 4. С. 191–198. DOI: 10.51989/NUL.2023.4.25
- [3] Дульський О. Л. Криміналістичне забезпечення збирання доказів сторонами кримінального провадження: міжнародні, європейські, національні стандарти : монографія. Оdesa : Юридика, 2025. 458 с.

- [4] Князева В. А., Лук'янчиков Б. Є. Процесуальне інтерв'ю як сучасна методика проведення допиту. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2025. Вип. 5 (64). С. 118–122. DOI: 10.32782/ryuv.v5.2025.22
- [5] Костицький М. В. Про науку кримінального процесу, кримінальне процесуальне право і законодавство (філософський погляд). *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2013. Вип. 1. С. 31–37.
- [6] Мирошніченко Ю. М. Криміналістичне забезпечення судового провадження: онтологічний, методологічний і праксеологічний аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2023. Вип. 79. Ч. 2. С. 262–267. DOI: 10.24144/2307-3322.2023.79.2.40
- [7] Перлін С. Поняття і види техніко-криміналістичного забезпечення правозастосовної діяльності. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 1. С. 221–226. DOI: 10.32849/2663-5313/2020.1.40
- [8] Пряхін Є. В. Криміналістичні засоби та методи розслідування кримінальних правопорушень : навч. посіб. Львів : Львів. держ. ун-т внутр. справ, 2022. 164 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/4380>
- [9] Пряхін Є. В., Гангур Н. В. Криміналістичне забезпечення розслідування незаконної приватизації державного та комунального майна. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Юридичні науки»*. 2020. Т. 31 (70). № 3 С. 208–213. DOI: 10.32838/TNU-2707-0581/2020.3/36
- [10] Шевчук В. М. Формування та реалізація криміналістичної методики розслідування корупційних кримінальних правопорушень. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 6. С. 450–455. DOI: 10.32782/2524-0374/2022-6/101
- [11] Сокурєнко В. Технічне та судово-медичне забезпечення розслідування порушень законів і звичаїв війни. *Теорія і практика судової науки та криміналістики*. 2023. № 31 (2). С. 11–24. DOI: 10.32353/KHRIFE.2.2023.02
- [12] Степанюк Р. Л. Експрес-аналіз ДНК у розслідуванні кримінальних правопорушень. *Науковий вісник Дніпровського державного університету внутрішніх справ*. 2024. № 2. С. 247–254. DOI: 10.31733/2078-3566-2024-2-247-254
- [13] Тіщенко В. В. Роль криміналістичної методики розслідування у формуванні доктрини криміналістики. *Право України*. 2021. № 8. С. 91–103. DOI: 10.33498/loiu-2021-08-091
- [14] Топорецька З. М. Проблеми визначення поняття та змісту криміналістичного забезпечення доказування у кримінальному провадженні. *Вісник кримінального судочинства*. 2015. № 4. С. 135–140. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2014_Toporecka.pdf
- [15] Ващук О. П. Структура окремих методик розслідування кримінальних правопорушень. *Юридичний вісник*. 2024. № 3. С. 30–36. DOI: 10.32782/yuv.v3.2024.4
- [16] Єфімов М. М. Криміналістичне забезпечення розслідування кримінальних правопорушень проти моральності. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 9. С. 224–228. DOI: 10.32849/2663-5313/2020.9.39
- [17] Жовтюк О. В. Поняття, зміст та завдання техніко-криміналістичного забезпечення розслідування порушення законів та звичаїв війни. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 2. С. 418–422. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-2/103
- [18] Журавель В. А., Павлюк Н. В., Резнікова О. І. Поняття та засоби криміналістичного забезпечення розслідування корупційних злочинів. *Питання боротьби зі злочинністю*. 2016. Вип. 32. С. 13–30. URL: <https://pbz.nlu.edu.ua/article/view/98311>

CHORNOUS Yuliia

Doctor of Law, Professor, Professor of the Department of Criminology and Forensic Medicine of the National Academy of Internal Affairs

03035, 1 Solomianska Sq., Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9710-4858>;

CHECHOTKA Iryna

Research of the Research Laboratory on the problems of Combating Crime of the Educational and Scientific Institute of Police Activities of the National Academy of Internal Affairs

03035, 1 Solomianska Sq., Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-6737-4749>

Current Status and Development Directions of Forensic Support of Criminal Proceedings

Abstract. The effectiveness of achieving the tasks of criminal proceedings directly depends on the proper provision of the process of pre-trial investigation and trial with forensic means, methods, techniques, that is, systematic and comprehensive forensic support. The article is devoted to clarifying the characteristics of forensic support of criminal proceedings under modern conditions. Forensic support of criminal proceedings is aimed at working with various sources of forensically significant information, covers both traditional, proven by many years of theory and practice, forensic means and techniques, and forensic innovations, which are based on the best new domestic achievements of science and practice and borrowing from the best experience of foreign countries. The concept of «forensic support» from a theoretical aspect can be characterized as a separate doctrine of the science of forensic science, which is aimed at forming a scientific basis for the applied forensic means, methods and techniques of activity under dynamic conditions associated with changes in legislation, the development of scientific and technological progress, solving current problems of society, in order to achieve the tasks of criminal proceedings. From a practical aspect, we should talk about the use of forensic means, methods and techniques of activity in criminal proceedings, which are implemented by the prosecution, the defense and the court as a body of justice. The actual forensic support is represented by the following structure. The theoretical basis is the general theory of forensic science, and three structural elements are: forensic technique (technical-forensic support), forensic tactics (tactical-forensic support), forensic methodology (methodological-forensic support). Forensic support of criminal proceedings is implemented both during the pre-trial investigation and during the trial.

Keywords: forensic support; forensic technique; forensic tactics; forensic methodology; criminal proceedings; technical means; tactical technique; psychological contact; traces of a criminal offense.